

DG Edukacja i Kultura
Program „Uczenie się przez całe życie”
Leonardo da Vinci

Raport podsumowujący doświadczenia pracowników Biura GIODO uczestniczących w projekcie mobilności realizowanym w ramach programu Leonardo da Vinci¹

Projekt zrealizowany przez Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO) PL/07/LLP-LdV/VETPRO/140353 „Nowe kompetencje osób odpowiedzialnych za wykonywanie przepisów ochrony danych osobowych” został przygotowany w ramach Programu Uczenie się przez całe życie – Leonardo da Vinci. Projekt realizowany był w okresie od 17 czerwca 2007 r. do 30 czerwca 2008 r.

Celem projektu było umożliwienie pracownikom merytorycznym Biura GIODO pogłębienia dotychczasowej wiedzy oraz pozyskanie nowych doświadczeń i informacji w zakresie stosowania prawa dotyczącego ochrony danych osobowych i prywatności. Projekt realizowany był we współpracy z sześcioma europejskimi organami ochrony danych osobowych: Urzędem Ochrony Danych Osobowych z Czech, Rzecznikiem Ochrony Danych Osobowych z Irlandii, Rzecznikiem Informacji z Wielkiej Brytanii, Berlińskim Rzecznikiem Ochrony Danych Osobowych, Krajową Komisją Informacji i Wolności z Francji oraz Rzecznikiem Ochrony Danych z Finlandii. Dobór sześciu partnerów z różnych krajów, reprezentujących stare i nowe kraje członkowskie UE, pozwolił na zebranie szeregu interesujących informacji i doświadczeń, pozwalając na dokonanie analizy porównawczej praktyk stosowanych w poszczególnych organach ochrony danych. Przyczynił się również do generacji nowych pomysłów i rozwiązań, które mogą być zaadoptowane przez polski urząd przy uwzględnieniu specyfiki danego kraju i zaadoptowanego systemu legislacyjnego w obszarze ochrony danych osobowych i prywatności.

Ogólnym założeniem projektu było umożliwienie pracownikom Biura GIODO zwiększenia swoich umiejętności i kompetencji oraz pozyskanie nowej wiedzy w zakresie m.in. wdrażania ustawodawstwa o ochronie danych osobowych, organizacji i funkcjonowania organów ochrony danych osobowych oraz prac w związku z powierzonymi zadaniami i uprawnieniami w zakresie m.in. prowadzenia działań kontrolnych, poznania systemu rozpatrywania skarg, zapoznania się z działaniami informacyjno-komunikacyjnymi podejmowanymi w instytucjach partnerskich, poznanie zasad współpracy międzynarodowej czy poznanie specyficznych obszarów wdrażania *acquis communautaire* (ochrona bezpieczeństwa danych w Internecie,

¹ Projekt ten został zrealizowany przy wsparciu finansowym Komisji Europejskiej. Projekt odzwierciedla jedynie stanowisko ich autora i Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za umieszczoną w nich zawartość merytoryczną.

ochrona danych w ramach układu Schengen, współpraca w ramach Europol, ochrona danych w III filarze polityki UE, zagrożenia płynące z nowoczesnych technologii). Idea projektu powstała w oparciu o zidentyfikowane potrzeby Biura, które opierały się na konieczności znalezienia interesującej formuły umożliwiającej pracownikom zwiększenie kwalifikacji zawodowych oraz poznanie systemów i praktyk związanych z implementowaniem prawa w zakresie ochrony danych, które są stosowane w różnych organach krajów europejskich.

W rezultacie w projekcie uczestniczyło 21 pracowników merytorycznych Biura GODO, którzy mieli możliwość odbycia jedno- lub dwutygodniowych wizyt stażowych w jednej z instytucji partnera. Wszystkie wizyty odbyły się zgodnie z wyznaczonym programem, który został zaplanowany i przygotowany we współpracy z organizacjami przyjmującymi przed rozpoczęciem wizyt, co pozwalało uczestnikom zapoznać się z wymogami i oczekiwaniami, jakie będą stawiane przed rozpoczęciem wizyt. Program ten był także indywidualnie dostosowany do potrzeb każdego z uczestników, biorąc pod uwagę fakt, że reprezentowali oni różne departamenty merytoryczne Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych, a co za tym idzie zaangażowani są w realizację różnych zadań w ramach polskiego urzędu. Z tego względu programy wizyt dla poszczególnych grup różniły się, co stanowiło dodatkową wartość dodaną projektu, pozwalając na kompleksowe zapoznanie się z zakresem działań realizowanych na różnych stanowiskach pracy w urzędach instytucji przyjmujących.

Po zakończeniu wizyty każdy z uczestników miał obowiązek przygotowania sprawozdania, którego celem było podsumowanie doświadczeń wyniesionych z wyjazdu. Sprawozdania te zawierały m.in. krótki opis wyjazdu, opis nowych doświadczeń i wiedzy pozyskanych w trakcie wizyty w instytucji partnera, wnioski z wyjazdu oraz podsumowanie efektów wyjazdu – ocenę korzyści dla uczestnika. Szczegółowe sprawozdania każdego z uczestników wizyt umieszczone są w dalszej części niniejszego raportu.

Efektom wizyt w instytucjach partnerskich było także przygotowanie i przeprowadzenie szkoleń wewnętrznych przez każdego z uczestników wymian, które miały na celu przekazanie wiedzy i doświadczeń zebranych przez nich pozostałym pracownikom Biura GODO, niebiorącym udziału w projekcie. Takie podejście dało możliwość zapoznania się z europejskimi systemami wdrażania prawa w zakresie ochrony danych oraz stosowanymi praktykami przez szersze grono pracowników Biura. Dało również szansę przedyskutowania rozwiązań i praktyk stosowanych przez organy partnerskie wewnątrz Biura, przyczyniając się do szerszego upowszechnienia wiedzy zdobytej przez niewielką grupę pracowników Biura.

Sprawozdania przygotowane przez uczestników projektu zawierają opis przebiegu wymiany i działań podejmowanych przez uczestników w trakcie wizyt w instytucjach partnerskich. Z analizy sprawozdań wynika, że wszyscy uczestnicy mieli możliwość poznania zasad funkcjonowania i struktury organizacyjnej instytucji przyjmującej oraz podstaw prawnych ochrony danych osobowych w kraju instytucji goszczącej. Uczestnicy mieli możliwość poznania kluczowych osób w organach ochrony danych, co przyczyniło się do stworzenia przyjaznej atmosfery, która towarzyszyła przez cały okres ich pobytu w instytucjach przyjmujących. Każdy z uczestników przedstawił cel swojej wizyty w urzędzie partnera, opisał program wizyty oraz zakres zadań realizowanych w trakcie jej odbywania. Pomimo wcześniejszego uzgodnienia programów, jeszcze na etapie przygotowywania wizyt, prawie wszystkim uczestnikom udało się w pełni zrealizować zaplanowane zadania a także często rozszerzyć je o nowe elementy, które w większym stopniu pozwoliły im poznać warunki i pracę w urzędach partnerskich. Programy te, przygotowane pod kątem uwzględnienia specyficznych potrzeb każdego z uczestników wykonującego określone zadania

przyporządkowane do danego stanowiska pracy, umożliwiły szczegółowe zapoznanie się z zakresem zadań i obowiązków dla odpowiednich stanowisk w urzędach partnerskich. I tak np. pracownicy Biura GIODO reprezentujący Departament Inspekcji mieli możliwość szczegółowego zapoznania się z zasadami funkcjonowania odpowiednich departamentów lub sekcji w instytucjach partnerskich. Jednakże program wizyt często wykraczał poza obszar działań, w realizację których zaangażowani są pracownicy Biura w macierzystej jednostce, umożliwiając tym samym kompleksowe poznanie zasad funkcjonowania europejskich urzędów ochrony danych w różnych aspektach związanych z wdrażaniem prawa w tym zakresie. Możliwości poznania różnych aspektów funkcjonowania urzędu były szczególnie pozytywnie oceniane przez uczestników projektu, którzy mogli spojrzeć całościowo na problematykę ochrony danych z uwzględnieniem specyfiki danego urzędu wynikającej ze stosowanego prawa.

Kluczowym elementem sprawozdań z wizyt była ocena przez uczestników korzyści wyniesionych z udziału w projekcie. Niewątpliwie korzyścią przez nich wskazywaną była możliwość zapoznania się z całokształtem prac wykonywanych w urzędzie partnera, szczególnie w obszarach implementacji prawa ochrony danych, za które uczestnik jest odpowiedzialny w instytucji macierzystej. Uczestnicy poznali poszczególne departamenty (lub inne jednostki organizacyjne w zależności od przyjętej struktury) w partnerskich organach ochrony danych, w tym ich strukturę organizacyjną, zakres realizowanych zadań i uprawnień, obszar odpowiedzialności dla poszczególnych stanowisk pracy a także formy współpracy z innymi jednostkami organizacyjnymi tych organów. Omówione zostały zadania i organizacja departamentów, stosowane procedury, ilość i charakter prowadzonych spraw, priorytety w działalności departamentów, stosowane metody pracy (identyfikacja problemów, badania, konsultacje, raporty, projekty decyzji), rodzaje rozpatrywanych spraw (zapytania, deklaracje, uproszczone normy, prośby o opinię i zwolnienie, zaopiniowanie projektów ustaw, przekazywanie danych do państw trzecich, konkretne skargi, zalecenia, uproszczone normy, zezwolenia, udział w kontrolach, udział w szkoleniach pracowników, udział w konferencjach). W trakcie wizyt uczestnicy projektu mieli możliwość zapoznania się z wewnętrzną dokumentacją urzędów, co pozwoliło na zapoznanie się ze sprawami rozpatrywanymi przez organy ochrony danych oraz lepsze zrozumienie mechanizmów działania urzędów (Francja, Niemcy), zapoznania się z działaniami informacyjno-promocyjnymi i szkoleniowymi prowadzonymi przez urzędy oraz publikacjami i materiałami promocyjnymi – strona internetowa, materiały drukowane, materiały audiowizualne, przewodniki po różnych aspektach ochrony danych dla różnych grup odbiorców – pracodawców, klientów banków itp. (Francja, Irlandia, Czechy, Finlandia, Niemcy, Wielka Brytania). W przypadku pobytu w Czeskim Urzędzie Ochrony Danych Osobowych uczestnicy poznali odmienne rozwiązania w strukturze organizacyjnej, zwłaszcza w przypadku postępowania administracyjnego czy realizacji czynności kontrolnych, które wdrażane są przez cztery inspektoraty specjalizujące się w różnych dziedzinach życia społecznego i gospodarczego. Inspektorzy pracujący w tych komórkach są niezależni i powoływani przez Prezydenta Republiki Czeskiej na podstawie wniosku Parlamentu na dziesięcioletnią kadencję. Uczestnicy wizyt w czeskim urzędzie mieli także możliwość poznania najbardziej aktualnych problemów związanych z działalnością urzędu, w tym zagadnieniami związanymi z zasadnością pobierania próbek DNA przez organy ścigania, nawet w przypadku popełnienia drobnych wykroczeń, a także problemy związane z wideofilmowaniem, w szczególności zagrożenia płynące z powszechnego instalowania kamer video. Szczególnie bogaty był program dotyczący działalności informacyjnej i edukacyjnej podejmowanej przez czeski urząd, który korzysta z szeregu instrumentów mających na celu dotarcie do jak najszerszego kręgu zainteresowanych tematyką ochrony danych (oficjalny

informerów (urzędowy, biuletyn, strona internetowa, ulotki, sprawozdania itp.) oraz prowadzi intensywne działania komunikacyjne. Pobyt w urzędzie Berlińskiego Rzecznika Ochrony Danych i Dostępu do Informacji pozwolił poznać strukturę, podział zadań i odpowiedzialności organów ochrony danych, biorąc pod uwagę ustrój federalny Niemiec, tj. urząd Federalnego Rzecznika Ochrony Danych i Dostępu do Informacji oraz urzędy Rzeczników reprezentujące każdy z landów Niemiec. Ponadto uczestnicy, w zależności od swojej specjalizacji w tematyce ochrony danych, poznali m.in. procedury i zakres prowadzenia działań kontrolnych, problematykę transgranicznych transferów danych oraz zakres właściwości w tej dziedzinie Berlińskiego Rzecznika, problematykę ochrony danych osobowych w sektorze medycznym, kwestie zastosowania biometrii (odcisków linii papilarnych) w przenośnych urządzeniach typu pendrive, kwestie bezpieczeństwa komunikatorów internetowych.

Duże znaczenie w ocenie uczestników miała także możliwość uczestniczenia w spotkaniach wewnętrznych organizowanych przez instytucję przyjmującą, w tym m.in. w spotkaniach pracowników, w trakcie których dyskutowane były szczególnie interesujące postępowania (Irlandia), szkoleniach wewnętrznych z zakresu marketingu bezpośredniego (Irlandia) czy wykonywania pośredniego dostępu do danych o niekaralności (Francja), spotkaniach wszystkich pracowników urzędu, w trakcie których omawiane były aktualne sprawy w poszczególnych jednostkach organizacyjnych (Niemcy). Jeden z uczestników w trakcie swojej wizyty w urzędzie Berlińskiego Rzecznika Ochrony Danych uczestniczył w spotkaniu z artystą plastykiem, którego zadaniem było zaprojektowanie nowego logo berlińskiego urzędu oraz nowej szaty graficznej publikacji wydawanych przez urząd.

Równie ważna w ocenie uczestników była możliwość uczestniczenia w spotkaniach zewnętrznych zorganizowanych przez każdą z instytucji przyjmujących. Wszyscy uczestnicy wzięli udział w różnego typu spotkaniach, m.in. w inspekcjach podmiotów zewnętrznych (UPC Communication w Irlandii), kontroli systemu wideonadzoru przeprowadzonej w jednym z paryskich sklepów, zapoznając się z procedurą jej prowadzenia (Francja), inspekcji banku posiadającego siedzibę, w trakcie której kompleksowo badano przetwarzanie danych osobowych zgodnie z przygotowaną wcześniej listą kontrolną (Niemcy), kontroli przedsiębiorcy przetwarzającego dane w sieci Internet (Niemcy), kontroli systemu monitoringu ulicznego (Niemcy), inspekcji w Job Centem – Niemieckim Urzędzie Pracy. Innym obszarem spotkań zewnętrznych były spotkania z instytucjami współpracującymi z danym organem ochrony danych osobowych (spotkanie z przedstawicielami Narodowego Centrum dla Technologii w Edukacji w Irlandii), udział w posiedzeniu planarnym Komisji, w trakcie którego omawiano temat rozwoju technologii informacyjnych, opiniowano projekty przepisów prawa i podejmowano decyzje w kwestiach ochrony danych, tj. zgody na przetwarzanie danych do państw trzecich i elektronicznej ewidencji aptek (Francja), udział w sesji sądowej, podczas której zdecydowano o sankcjach, jakie mają zostać podjęte wobec administratora danych, który nie wypełnił zaleceń pokontrolnych (Francja). Uczestnicy wizyt w Finlandii mieli możliwość zapoznania się z działalnością Fińskiego Urzędu Regulacji Komunikacji (FICORA) – odpowiednika polskiego Urzędu Komunikacji Elektronicznej oraz Fińskiej Federacji Komunikacji i Teleinformatyki (FICOM) – stowarzyszenia utworzonego przez przedsiębiorców działających w obszarze teleinformatyki. Uczestnicy z Irlandii wzięli udział w konferencji prasowej organizowanej przez urząd Komisarz Ochrony Danych adresowanej dla przedstawicieli mediów, w trakcie której zaprezentowany został coroczny raport z działalności Irlandzkiego Rzecznika Ochrony Danych. W Niemczech jeden z uczestników projektu wziął udział w spotkaniu roboczym z dzielnicową administracją szkolną odpowiedzialną za sprawy medyczne, które poświęcone było kwestiom ochrony danych osobowych jako wynik procesu przekształceń organizacyjnych w tym urzędzie. Inny z

uczestników wzięł udział w spotkaniu Berlińskiego Rzecznika Ochrony Danych i Dostępu do Informacji z podkomisją parlamentu berlińskiego landu, w trakcie której omówiono kwestie wynikające ze sprawozdania Berlińskiego Rzecznika z 2006 r. poświęcone ochronie danych osobowych i dostępu do informacji.

Interesujące obserwacje dotyczą rozwiązań stosowanych w organach ochrony danych w krajach partnerskich w zakresie wdrażania prawa w tym obszarze. Pomimo dużej liczby problemów, które są wspólne dla wszystkich urzędów ochrony danych osobowych, niezależnie od przyjętych systemów rozwiązań w tym zakresie, uczestnicy wizyt zidentyfikowali szereg różnic między instytucjami krajów partnerskich a polskim organem ochrony danych. Pomimo faktu, że narodowe ustawy regulujące stosowanie przepisów ochrony danych osobowych powstały w oparciu o Konwencja Nr 108 Rady Europy z dnia 28 stycznia 1981 r. o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych oraz Dyrektywę 95/46/WE Parlamentu Europejskiego oraz Rady z dnia 24 października 1995 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych, każdy z krajów przyjął własny system wdrażania prawa wraz z rozwiązaniami organizacyjno-prawnymi. W związku z tym każdy z europejskich organów ochrony danych posiada własny system stosowania prawa, który może różnić się w stosunku do innych organów. Dla porównania polskich rozwiązań i przyjętych w urzędach krajów partnerskich można znaleźć kilka istotnych różnic: np. we Francji organ ochrony danych (CNIL – Narodowa Komisja ds. Informatyki i Wolności) posiada uprawnienia sądowe; w urzędzie Komisarza Ochrony Danych w Irlandii nie ma zatrudnionych informatyków, lecz w przypadku prowadzenia działań kontrolnych wynajmowani są oni z firm zewnętrznych. Odpowiedzialność Brytyjskiego Rzecznika Informacji obejmuje nie tylko obszar ochrony danych, lecz również udostępnianie informacji publicznej, przez co znacznie rozszerzone są jego uprawnienia (w polskim systemie odpowiedzialność za dostęp do informacji publicznej ponosi inna organizacja). Ponadto brytyjski urząd, podobnie do irlandzkiego, preferują polubowne rozstrzygnięcie problemów z administratorem danych, który naruszył prawo. Takie podejście wiąże się z koniecznością podjęcia rozmów i negocjacji z podmiotem łamiącym prawo, które zmierzają do rozstrzygnięcia sporu bez konieczności kierowania sprawy na drogę sądową. Uczestnicy wizyty w urzędzie Fińskiego Rzecznika Ochrony Danych zaobserwowali mniejszą formalizację działań w stosunku do standardów stosowanych w polskim urzędzie, wskazując na ukierunkowanie zadań fińskiego urzędu na przedstawienie rekomendacji działań związanych z możliwymi nowymi problemami w zakresie przetwarzania danych. Uczestnicy zaobserwowali ścisłą współpracę Fińskiego Rzecznika Ochrony Danych ze wszystkimi sektorami, polegającą m.in. na konieczności konsultowania wszystkich propozycji zmian ustaw związanych bezpośrednio lub pośrednio z przetwarzaniem danych, konieczności opiniowania wszystkich działań ustawotwórczych, przedstawiania nowych rozwiązań organizacyjnych i technologicznych mających wpływ na prywatność jednostki oraz ochronę danych osobowych i ich przetwarzanie. Taka ścisła współpraca, która ułatwia kontakt administratorów z urzędem, pozwala na eliminowanie problemów z ochroną danych i przetwarzaniem danych przed ewentualnym ich wystąpieniem. Częstym spostrzeżeniem zaobserwowanym przez uczestników był fakt, że w kilku organach ochrony danych uczestniczących w projekcie wśród zatrudnionych niewielka jest reprezentacja osób o wykształceniu prawniczym, co wydawałoby się faktem dość oczywistym biorąc pod uwagę charakter urzędu. I tak brytyjski i irlandzki urząd prowadzą swoją politykę zatrudnienia w kierunku zatrudniania osób reprezentujących różne doświadczenia zawodowe – np. w sektorze bankowym, informatycznym czy telekomunikacyjnym, co jest potem szczególnie przydatne na etapie egzekwowania prawa, kiedy należy wesprzeć się wiedzą fachową.

Znacznie więcej różnic znajduje się w sprawozdaniach uczestników dołączonych do tego raportu.

Uczestnicy potrafili zidentyfikować elementy, które według ich opinii są warte uwagi. Wśród nich jest np. organizacja pracy francuskiego czy berlińskiego organu ochrony danych, gdzie pracownicy mają dokładnie określony zakres obowiązków często z bardzo wąską specjalizacją, dzięki czemu mogą być ekspertami w danym zakresie ochrony danych. Ciekawym rozwiązaniem, stosowanym przez organ francuski, jest próba z rezygnacji papierowego obiegu dokumentów i zastąpienie go wersjami elektronicznymi. Także na gruncie pobytu w urzędzie francuskim innymi rozwiązaniami wartymi naśladowania są: możliwość internetowej rejestracji zbiorów danych połączonych z obszerną informacją o przypadkach zwolnień z tego obowiązku, kontrole a priori, korzystne dla organu ochrony danych i zainteresowanego podmiotu oraz możliwość nakładania sankcji w przypadku stwierdzenia uchybień. Sankcje finansowe dla podmiotów łamiących prawo w zakresie ochrony danych są także stosowane przez inne europejskie organy ochrony danych (np. Irlandia, Czechy, Wielka Brytania), co jest dodatkowym argumentem do rozważenia w przypadku możliwości dostosowywania niektórych rozwiązań przez polski urząd. Szereg ciekawych obserwacji, np. z pobytów w urzędzie irlandzkim, berlińskim, czeskim czy francuskim, dotyczył również działań informacyjnych i edukacyjnych adresowanych do różnych grup odbiorców (konkursy filmowe adresowane do młodzieży) oraz materiałów i publikacji przygotowanych przez te urzędy (interesujące materiały adresowane do nauczycieli oraz plany lekcji dotyczące zagadnień związanych z ochroną danych adresowane do dzieci i młodzieży różnych grup wiekowych). Szczególnie ważną grupą docelową w przypadku wszystkich urzędów są dzieci i młodzież, które te grupy powinny być dobrze przeanalizowane w procesie badań ankietowych i innych pod względem ich oceny dotyczących bezpieczeństwa i ochrony danych osobowych. Dodatkowo interesującym rozwiązaniem mogłoby być utworzenie sekcji internetowej skierowanej specjalnie do dzieci, w której znalazłyby się wszystkie informacje służące zwiększeniu bezpieczeństwa danych z dopasowanym językiem i formą przekazu do tej grupy odbiorców. Dobrą praktyką stosowaną przez irlandzki organ, a którą można przenieść na grunt polskiego urzędu jest podjęcie współpracy z innymi organizacjami zajmującymi się promocją bezpiecznego korzystania ze stron internetowych wśród dzieci. Ciekawym rozwiązaniem jest wydawanie przez francuski organ różnego rodzaju materiałów informacyjnych w celu utrzymania stałego kontaktu z administratorami (podobne rozwiązanie w formie *newslettera* adresowanego dla zainteresowanych administratorów ochrony danych stosuje także Fiński Rzecznik Ochrony Danych oraz czeski urząd, który wydaje biuletyn adresowany do każdego odbiorcy), co może być również rozważone przez polski urząd. Innym interesującym rozwiązaniem stosowanym przez urząd Berlińskiego Rzecznika Ochrony Danych i Dostępu do Informacji jest publikowanie na stronie internetowej polskiego urzędu internetowego magazynu zawierającego krótkie informacje na temat artykułów poświęconych ochronie danych ukazujących się w prasie. Uczestnikom podobał się pomysł utworzenia *call centre* – infolinii do bezpośrednich i łatwych kontaktów z petentami urzędu, jak to mam miejsce we Francji, Finlandii czy Irlandii. Po wizycie w Czeskim Biurze Ochrony Danych Osobowych pomysłem wartym rozważenia zaobserwowanym przez uczestników jest możliwość wprowadzenia uproszczonego formularza rejestracyjnego oraz zwolnienia z obowiązku rejestracji zbiorów danych przetwarzanych przez podmioty sektora publicznego. Ponadto interesującym pomysłem mogłoby być podjęcie współpracy z czeskim urzędem przy organizacji wspólnych akcji edukacyjnych, np. połączenie konkursu rysunkowego skierowanego do dzieci i młodzieży, którego finał – ogłoszenie wyników i wręczenie nagród – mógłby mieć miejsce w trakcie festiwalu filmowego w Zlinie, co nadałoby temu festiwalowi rangę międzynarodową.

Ponadto, biorąc pod uwagę ograniczenia budżetowe polskiego urzędu na działania edukacyjno-informacyjne, ciekawym pomysłem mogłoby być nawiązanie współpracy ze studentami szkół artystycznych, którzy przygotowaliby nagrody w postaci własnych prac artystycznych na różne konkursy organizowane przez GIODO, jak to ma miejsce w czeskim urzędzie. Jednemu z uczestników w biurze Berlińskiego Rzecznika Ochrony Danych i Dostępu do Informacji podobał się nacisk, jaki kładzie się na monitorowanie nowych technologii informacyjnych oraz rozwiązań wprowadzanych w systemach teleinformatycznych w kontekście ochrony danych osobowych, a także systematyczne spotkania Berlińskiego Rzecznika ze wszystkimi pracownikami, w trakcie których przekazywana jest wiedza o aktualnie dyskutowanych kwestiach z zakresu ochrony danych i dostępu do informacji, co wpływa na rozwój kontaktów między pracownikami oraz wymianę doświadczeń między pracownikami merytorycznymi urzędu. Dobrą praktyką stosowaną w urzędzie Brytyjskiego Rzecznika Informacji jest proaktywne podejście do zagadnień ochrony danych osobowych zgodnie z zasadą „lepiej zapobiegać niż leczyć”. Służyć temu ma duży nacisk położony na materiały edukacyjne, tj. wytyczne, kodeksy postępowania, kodeksy dobrych praktyk czy broszury informacyjne oraz dobrze funkcjonująca strona internetowa, na której można znaleźć wszystkie te materiały. Ponadto ciekawym rozwiązaniem stosowanym przez brytyjski urząd jest przygotowanie formularzy do złożenia skargi, które koncentrują się wyłącznie na informacjach niezbędnych do rozstrzygnięcia danego problemu. Takie rozwiązanie upraszcza rozpatrywanie skarg pracownikom urzędu ochrony danych oraz formułuje zawartość skargi zgodnie z przepisami prawa.

Należy podkreślić, że w ocenie większości z uczestników dużym atutem organizowanych była możliwość bezpośredniego kontaktu z osobami reprezentującymi najwyższe stanowiska w organach ochrony danych w instytucjach partnerów. W większości osobami oddelegowanymi przez instytucję przyjmującą do bezpośredniego kontaktu z uczestnikami wizyt, które uczestniczyły w spotkaniach i dyskusjach, byli szefowie tych urzędów (Komisarz Ochrony Danych w Irlandii), ich zastępcy (w Irlandii), doradcy szefów (we Francji) oraz dyrektorzy poszczególnych departamentów (w Irlandii, Francji, Czechach). Ponadto uczestnicy wizyt mieli możliwość kontaktów z pracownikami urzędów partnerskich na stanowiskach wykonawczych, co umożliwiło wymianę doświadczeń i poglądów ze wszystkimi osobami odpowiedzialnymi za wdrażanie określonych zakresów przepisów prawa ochrony danych osobowych. Takie bezpośrednie kontakty z pracownikami każdego szczebla pozwoliły również zidentyfikować zakres zadań i odpowiedzialności każdego z pracowników oraz porównanie ze standardami panującymi w Biurze Generalnego Inspektora Ochrony danych Osobowych w Polsce.

Podsumowując rezultaty projektu, można sformułować szereg korzystnych efektów wizyt, które mają bezpośrednie przełożenie na funkcjonowanie polskiego organu ochrony danych. Niewątpliwie korzystnym elementem wizyt jest zdobycie nowych doświadczeń i wiedzy przez wszystkich uczestników projektu, które mają wpływ na wzrost kompetencji pracowników Biura GIODO. Możliwość bezpośredniej obserwacji pracy i stosowanych praktyk pozwoliła na szersze spojrzenie na szereg zagadnień i na krytyczną ocenę dotychczas stosowanych procedur. Uczestnicy doceniali dobrą organizację wizyt, ich profesjonalizm oraz miłą atmosferę, która towarzyszyła w trakcie ich przebiegu. Także ważnym elementem projektu była możliwość dokonania porównań i dyskusji nad określonymi rozwiązaniami stosowanymi przez różne organy ochrony danych, co dało wiele praktycznych wskazówek odnośnie organizacji pracy i sposobu podejścia do problemów, którymi zajmują się poszczególni pracownicy Biura GIODO. Porównania te, dotyczące także różnych rozwiązań prawnych przyjętych do wdrożenia tej samej dyrektywy europejskiej, wzbudziły także wśród uczestników projektu chęć dalszego pogłębiania wiedzy w zakresie europejskich systemów

wdrażania prawa ochrony danych. W opinii uczestników zdobyte w trakcie wizyty doświadczenia pozwolą lepiej oceniać i rozwiązywać problemy z zakresu danych osobowych, które mogą w przyszłości wystąpić w dalszej pracy zawodowej w polskim urzędzie. Projekt przyczynił się także do rozwoju pozostałych pracowników Biura GIODO, niemogących w nim uczestniczyć, poprzez możliwość pozyskania wiedzy i jej ocenę w toku szkoleń wewnętrznych, które przeprowadził każdy z uczestników projektu.

Nie bez znaczenia w ocenie rezultatów projektu jest także aktywność polskich uczestników wizyt, którzy oprócz stałego uczestnictwa we wszystkich formach realizacji zaplanowanego programu spotkań (m.in. dyskusje, omawianie poszczególnych obszarów z zakresu wdrażania prawa, udział w codziennych pracach urzędów, udział w spotkaniach wewnętrznych i zewnętrznych), zobowiązani byli także do przeprowadzenia prezentacji adresowanych do pracowników instytucji przyjmujących w zakresie zasad funkcjonowania, zakresu działań i aspektów prawnych Biura Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. W toku tej działalności uczestnicy mieli możliwość promocji polskiego urzędu, przekazania informacji na temat struktury i działalności Biura oraz podzielenia się przemyśleniami w zakresie analizy porównawczej między funkcjonowaniem obydwu organów: instytucji wysyłającej i przyjmującej. Takie działanie pozwoliło na konieczność szczegółowego przygotowania się do prezentacji i pogłębienia informacji z zakresu całościowego funkcjonowania polskiego urzędu oraz zidentyfikowania różnic i podobieństw między dwoma organami ochrony danych. Interesujące było także zaprezentowanie partnerom z Finlandii czy Irlandii zasad działania Systemu Elektronicznej platformy komunikacji z Generalnym Inspektorem Ochrony Danych Osobowych (E-GIODO), co wywołało duże zainteresowanie w instytucjach partnerów. Ponadto duże zainteresowanie w urzędzie Brytyjskiego Rzecznika Informacji wzbudziły polskie rozwiązania ustawowe w zakresie uprawnień przysługujących inspektorom, które stanowiąc będą argument przy zgłaszaniu nowelizacji brytyjskiej ustawy o ochronie danych. Konieczność prezentacji różnych aspektów funkcjonowania Biura GIODO zmobilizowało uczestników do dobrego przygotowania się merytorycznego i językowego, zwłaszcza w zakresie słownictwa związanego z ochroną danych osobowych, co wymagało dodatkowego wysiłku.

Inną formą zaangażowania uczestników wizyt w prace urzędu było np. dokonanie tłumaczenia Dokumentu Roboczego Międzynarodowej Grupy Roboczej Ochrony Danych w Telekomunikacji Pt. „E-ticket In Public Transport” („Usługi e-ticketing w transporcie publicznym”) z języka angielskiego na język niemiecki przez uczestnika wizyty w urzędzie Berlińskiego Rzecznika Ochrony Danych i Dostępu do Informacji czy udział w badaniach ankietowych wraz z reprezentantem Irlandzkiego Urzędu Komisarza Ochrony danych w trakcie *Young Social Innovators Showcase* – corocznego wydarzenia przeznaczonego dla młodych ludzi, w trakcie którego prezentowane są różne projekty przez nich przygotowane a poruszające szczególnie istotną dla nich problematykę.

Poza merytorycznymi wartościami wizyt, umożliwiającymi szczegółowe zapoznanie się pracowników Biura GIODO z systemami wdrażania prawa w krajach uczestniczących w projekcie, projekt w dużym stopniu wpłynął także na rozwój osobisty uczestników podnosząc ich kwalifikacje zawodowe i umiejętności interpersonalne. Szczególnie istotne było zwiększenie umiejętności językowych uczestników, którzy poprzez uczestnictwo w kursie językowym, jak i poprzez konieczność używania języka obcego w trakcie realizacji wizyt mieli możliwość doskonalenia języka. Nie bez znaczenia jest też możliwość poznania innej kultury i standardów pracy poprzez pracę i przebywanie w środowisku różnych europejskich instytucji zajmujących się ochroną danych. Cennym doświadczeniem w ocenie uczestników wizyt była możliwość nawiązania nowych kontaktów, co jest zwłaszcza niezwykle istotne w

przypadku współpracy międzynarodowej. Kontakty te miały często charakter mniej formalny, wykraczający poza ramy pracy w urzędzie. Uczestnik wizyty w urzędzie Berlińskiego Rzecznika brał udział w imprezie świątecznej przygotowanej dla wszystkich pracowników biura. Dodatkowo dzięki uprzejmości Berlińskiego Rzecznika odbył spotkanie z polskim naukowcem zamieszkałym w Berlinie, który na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych jako jeden z pierwszych przedstawicieli polskiej nauki zajął się problematyką ochrony danych osobowych.

Podsumowując rezultaty z wizyt odbytych przez pracowników Biura GIODO w instytucjach partnerskich uczestniczących w projekcie mobilności Leonardo da Vinci, pomimo braku możliwości, z uwagi na odmienne uwarunkowania prawne, bezpośredniego przeniesienia niektórych praktyk stosowanych w europejskich organach ochrony danych, projekt przyczynił się do osiągnięcia wielu bezcennych korzyści, które przekładają się na jakość funkcjonowania polskiego urzędu.